

POSTANOWIENIE

Dnia 28 września 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Waldemar Płóciennik (przewodniczący)

SSN Andrzej Siuchniński

SSN Paweł Wiliński (sprawozdawca)

Protokolant Mikołaj Żaboklicki

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Marek Zajkowski,
w sprawie **Z.R.**

podejrzanego o czyn z art. 207 § 1 k.k.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 28 września 2023 r.

kasacji wniesionej przez obrońcę

od postanowienia Sądu Okręgowego w Opolu

z dnia 29 listopada 2022 r., sygn. akt VII Kz 473/22,

utrzymującego w mocy postanowienie Sądu Rejonowego w Nysie

z dnia 18 października 2022 r., sygn. akt II K 520/22,

**1. uchyła zaskarżone postanowienie i przekazuje sprawę
Sądowi Okręgowemu w Opolu do ponownego rozpoznania w
postępowaniu odwoławczym;**

2. zarządza zwrot Z.R. uiszczonej opłaty od kasacji.

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 18 października 2022 r., sygn. akt II K 520/22, Sąd Rejonowy w Nysie umorzył na podstawie art. 17 § 1 pkt 2 k.p.k. w zw. z art. 31 § 1

k.k. postępowanie przeciwko Z. R. o czyn z art. 207 § 1 k.k. Jednocześnie na podstawie art. 93a § 1 pkt. 4 k.k. w zw. z art. 93c pkt 1 k.k. w zw. z art. 93g § 1 k.k. w zw. z art. 93b § 1 i §3 k.k. Sąd orzekł wobec Z. R. środek zabezpieczający w postaci pobytu w zamkniętym zakładzie psychiatrycznym.

Po rozpoznaniu zażalenia obrońcy podejrzanego Sąd Okręgowy w Opolu postanowieniem z dnia 29 listopada 2022 r., sygn. akt VII Kz 473/22, utrzymał w mocy postanowienie Sądu Rejonowego w Nysie.

Kasację od tego orzeczenia wniósł obrońca, zaskarżając je w całości i zarzucając:

„1. Rażąco obrazę przepisów prawa procesowego, które miało wpływ na treść Postanowienia tj.:

1. art. 170 § 3 k.p.k. poprzez niezasadne pominięcie (nierozpoznanie) wniosku dowodowego obrońcy podejrzanego o przeprowadzenie dowodu z załączonych do zażalenia kopii opinii biegłego dnia 27 września 2022 r. sporządzonej na potrzeby postępowania o sygn., III RNs 193/22 prowadzonej przez Sąd Rejonowy w Nysie oraz wniosku o przeprowadzenie dowodu z opinii innych biegłych psychiatrów, polegające na niewydaniu przez sąd odwoławczy postanowienia o oddaleniu wniosku dowodowego.
2. art. 457 § 3 k.p.k. w zw. z art. 7 k.p.k. polegającą, na przekraczającej granice swobody, sprzecznej z zasadami doświadczenia życiowego oraz logicznego rozumowania ocenie zgromadzonego materiału dowodowego, ograniczającej się de facto do stwierdzenia trafności wniosków Sądu I instancji, a które prowadziły do uznania, iż podejrzanym Z. R. popełnił zarzucany mu czyn oraz prowadzącej do:
 1. stwierdzenia, że podejrzanym cierpi na chorobę psychiczną,
 2. stwierdzenia, że zachodzą przesłanki do zastosowania środka zabezpieczającego w postaci umieszczenia w zamkniętym zakładzie psychiatrycznym,
 3. braku wskazania w uzasadnieniu zaskarżonego Postanowienia podstaw dla uznania za niezasadne wszystkich zarzutów apelacyjnych, a mianowicie:

1. nieodniesieniu się do istoty zarzutów dotyczących ustalenia przesłanek do zastosowania wobec podejrzanego środka zabezpieczającego w postaci umieszczenia w zamkniętym zakładzie psychiatrycznym, w miejsce nieizolacyjnych środków zabezpieczających, w sytuacji gdy wątpliwości co do zasadności zupełnego izolowania podejrzanego od społeczeństwa nie usunęli biegli sądowi opiniujący w niniejszej sprawie,
2. nieodniesieniu się do istoty zarzutu dotyczącego błędnego ustalenia, że wobec podejrzanego istnieje wysokie prawdopodobieństwo ponownego popełnienia czynu zabronionego, i bezkrytyczne poleganie w tym zakresie na opinii biegłych, w sytuacji gdy konieczne było wykazanie dlaczego sąd orzekający stopień owej szkodliwości uznaje za wyższy niż w przypadku "zwykłego" przestępstwa, co jest warunkiem koniecznym dla zastosowania izolacyjnego środka zabezpieczającego, tymbardziej że przez dłuższy okres czasu nie było zastrzeżeń co do zachowania się podejrzanego, a termin społeczna szkodliwość ma charakter prawny, a nie medyczny, a więc opinia biegłych nie mogła być jedyną podstawą wydania takiego orzeczenia, a taka konstatacja wynika z postanowienia sądu I II instancji;
3. nie odniesienie się do istoty zarzutu błędu w ustaleniach faktycznych, dotyczącego kwestii popełnienia przestępstwa z art. 207 § 1 k.k.
4. nie odniesienie się do istoty zarzutów naruszenia art. 7 k.p.k. oraz 410 k.p.k. podniesionych w zażaleniu, dotyczących oceny zebranego w sprawie materiału dowodowego, w sytuacji gdy Sąd Rejonowy w uzasadnieniu Postanowienia w ogóle nie odniósł się do większości dowodów i nie wyjaśnił, dlaczego niektórym z nich nie dał wiary lub dlaczego niektóre z nich uznał za wiarygodne.
5. nieodniesienia się do istoty zarzutu naruszenia art. 94 § 1 pkt. 5 k.p.k. w zw. z art. 424 § 1 k.p.k.,
6. art. 457 § 3 k.p.k. w z w. z art. 433 § 2 k.p.k., wyrażającą się w niedostatecznym rozważeniu wszystkich zarzutów zawartych w zażaleniu i podnoszonych podczas postępowania w tej sprawie, w szczególności poprzez niedostateczne rozważenie i odniesienie się do podniesionych w zażaleniu zarzutów kwestionujących przyjętą przez Sąd I instancji ocenę okoliczności dotyczących:

1. kwestii popełnienia czynu zabronionego przez podejrzanego, która to kwestia miała w niniejszej sprawie szczególnie istotne znaczenie, albowiem zastosowanie trybu wynikającego z art. 324 k.p.k. wymaga pewności co do popełnienia czynu zabronionego, a tego rodzaju wątpliwości nie zostały w trakcie postępowania usunięte, a lakoniczne pod tym kątem wnioski prokuratora, postanowienie sądu rejonowego oraz Postanowienie sądu odwoławczego uniemożliwiają kontrolę instancyjną pozwanemu w tym zakresie,
2. kwestii istnienia konfliktu małżeńskiego pomiędzy podejrzanym i pokrzywdzoną, który bez wątpienia należy brać pod uwagę pod kątem wypełnienia znamion przestępstwa z art. 207 k.k.,
3. choroby psychicznej podejrzanego Z. R.,
4. stopnia społecznej szkodliwości czynów podejrzanego Z. R. ,
5. istnienia wysokiego prawdopodobieństwa tego, że podejrzany Z. R. popełni w przyszłości czyn o znacznym stopniu społecznej szkodliwości.”

Podnosząc powyższe zarzuty, skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy Sądowi odwoławczemu do ponownego rozpoznania.

W odpowiedzi na kasację prokurator Prokuratury Okręgowej w Opolu wniósł o oddalenie kasacji jako oczywiście bezzasadnej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja okazała się zasadna.

Zgodnie z art. 518 k.p.k. w zw. z art. 436 k.p.k. sąd może ograniczyć rozpoznanie środka zaskarżenia tylko do poszczególnych uchybień, podniesionych przez stronę lub podlegających uwzględnieniu z urzędu, jeżeli rozpoznanie w tym zakresie jest wystarczające do wydania orzeczenia, a rozpoznanie pozostałych uchybień byłoby przedwczesne lub bezprzedmiotowe dla dalszego postępowania. W warunkach rozważanej sprawy za wystarczające uznać należy odniesienie się do zarzutu obrazy art. 433 § 2 k.p.k. oraz art. 170 § 3 k.p.k.

Zasadny okazał się przede wszystkim zarzut naruszenia obowiązku rozpoznania przez sąd odwoławczy zarzutów podniesionych w zażaleniu. Zgodnie z przepisem art. 433 § 2 k.p.k. sąd odwoławczy jest zobowiązany rozważyć wszystkie wnioski i zarzuty wskazane w środku odwoławczym, chyba że ustawa stanowi inaczej. Obowiązkowi temu Sąd Okręgowy nie sprostał. Nie może być w tej sprawie kwestionowane, że w zażaleniu na postanowienie Sądu Rejonowego w Nysie o umorzeniu postępowania karnego i zastosowaniu środka zabezpieczającego w postaci umieszczenia w zakładzie psychiatrycznym, wskazano wprost szereg zarzutów odnoszących się do ustaleń faktycznych i przypisanego podejrzanemu sprawstwa czynu z art. 207 § 1 k.k. obrońca kwestionował w nich wadliwe przeprowadzenie postępowania dowodowego, w tym błędną ocenę konkretnie wskazanych dowodów, m.in. zeznań (w tym Z. R., M. R., A. U., J. R.), opinii biegłych co do uzależnienia alkoholowego podejrzanego, wskazywał na nieuwzględnienie przez Sąd I instancji całokształtu zgromadzonego materiału dowodowego, a w konsekwencji także podnosił zarzut błędu w ustaleniach faktycznych, kwestionując sprawstwo przypisanego podejrzanemu czynu. Zarzuty te zostały nadto następnie szczegółowo rozwinięte w uzasadnieniu. Tymczasem Sąd odwoławczy rozpoznając wskazane zarzuty ograniczył się w uzasadnieniu swojego postanowienia do jednego ogólnego zdania oceny o treści: „Niekwestionowanym w niniejszej sprawie pozostaje fakt, iż w świetle zebranych dowodów sprawstwo podejrzanego odnośnie zarzucanego mu czynu – wbrew stanowisku skarżącego obrońcy, nie budzi wątpliwości.” Takie postąpienie Sądu Okręgowego z pewnością nie stanowi prawidłowej czy choćby dostatecznej realizacji obowiązku rozpoznania zarzutów zażalenia w zgodzie z wymogami art. 433 § 2 k.p.k. Wskazuje w istocie na brak tego rozpoznania, a co najmniej na zlekceważenie zarzutów apelacji.

Uchybienie to niewątpliwie ma charakter rażący, jeśli zważy się okoliczności tej sprawy. Także bowiem tylko jedno zdanie poświęcił Sąd I instancji kwestii sprawstwa przez podejrzanego czynu z art. 207 § 1 k.k. wydając zaskarżone zażaleniem obrońcy postanowienie. Istota i treść rozbudowanych zarzutów zażalenia związana była w dużej części właśnie z kwestionowaniem takiego stanowiska, pozbawiającego stronę wiedzy o podstawach rozstrzygnięcia. Łączyła się też z podniesieniem szeregu konkretnych, a nie ogólnych, dodatkowo opisanych w uzasadnieniu zarzutów, także ze wskazaniem argumentów wynikających z dokonanej przez skarżącego własnej oceny dowodów. W tym układzie procesowym ograniczenie się przez Sąd odwoławczy do jednozdaniowej, ogólnej oceny tych zarzutów musi być uznane za rażące naruszenie obowiązków kontrolnych. Wystarczy dostrzec, że w ten sposób podejrzany został w obu instancjach pozbawiony

możliwości poznania powodów dla których przypisano mu sprawstwo czynu z art. 207 § 1 k.k. Pozbawiony został prawa do kontroli wydanego w jego sprawie orzeczenia, którego źródeł dopatrywać się przecież trzeba bezpośrednio we wskazanym w zarzucie kasacyjnym przepisie art. 433 § 2 k.p.k., a nadto pośrednio w konstytucyjnych gwarancjach wynikających z art. 78 Konstytucji i art. 45 ust. 1 Konstytucji. Nie przesądzając samej kwestii prawidłowości oceny zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, jako że nie mieści się to w modelu postępowania kasacyjnego, należy uznać, że wskazane uchybienie Sądu odwoławczego mogło bez wątpienia mieć wpływ na treść rozstrzygnięcia.

Za zasadny należało również uznać zarzut naruszenia art. 170 § 3 k.p.k. i zawartego tam obowiązku rozpoznania wniosków dowodowych wskazanych przez obrońcę w zażaleniu. Sąd odwoławczy zaniechał rozpoznania dwóch wniosków dowodowych obrońcy podejrzanego o: „i. przeprowadzenie dowodu z załączonych do niniejszego zażalenia fotografii opinii biegłego dnia 27 września 2022 r. sporządzonej na potrzeby postępowania o sygn., III RNs 193/22 prowadzonej przez Sąd Rejonowy w Nysie na okoliczność, iż Podejrzanym nie jest uzależniony od alkoholu oraz iż nie ma konieczności kierowania go na leczenie odwykowe. ii. przeprowadzenie dowodu z opinii innych biegłych na okoliczność, iż Podejrzanym nie jest uzależniony od alkoholu oraz iż nie ma konieczności kierowania go na leczenie odwykowe.” Nie ma przy tym racji prokurator wskazując w odpowiedzi na kasację, że nie doszło do rażącej obrazu prawa skoro obrońca nie ponawiał wniosków dowodowych w toku postępowania odwoławczego. Obrońca podtrzymał na rozprawie swoje zażalenie, a zatem także zawarte w nim wnioski. Wnioski te nie zostały rozpoznane w postępowaniu odwoławczym, nie odniósł się do nich także Sąd Okręgowy w zaskarżonym kasacją postanowieniu, choć zostały one w całości zacytowane w części historycznej jego uzasadnienia.

Należy podkreślić, że zaniechanie rozpoznania wniosku dowodowego i wydania w związku z tym stosownego orzeczenia stanowi rażące naruszenie prawa procesowego. Nie jest to jednak wystarczające do stwierdzenia zasadności kasacji, ponieważ zgodnie z art. 523 § 1 k.p.k. naruszenie prawa, poza rażącym charakterem, winno być oceniane z perspektywy istotnego wpływu na treść skarżonego orzeczenia (tak trafnie m.in. SN w wyroku z 14 maja 2019 r., II KK 284/19). Wymagało to rozważenia, czy wpływ ten mógł wystąpić w niniejszej sprawie, w której podstawą oceny zasadności umieszczenia w zakładzie psychiatrycznym były przecież opinie biegłych: sądowo-psychiatryczna (k.108-113) oraz sądowo- psychologiczna (k.115-120), które tylko w części odnosiły się do kwestii uzależnienia alkoholowego podejrzanego.

W ocenie Sądu Najwyższego, wynikający z art. 523 § 1 k.p.k. ustawowy wymóg uprawdopodobnienia wpływu rażącego uchybienia przepisom prawa na treść orzeczenia został w tej sprawie spełniony. Jak bowiem wynika z akt sprawy Sąd I instancji uwzględnił wnioski obu opinii biegłych czyniąc je podstawą orzeczenia o zastosowaniu wobec podejrzanego środka zabezpieczającego w postaci umieszczenia w zakładzie psychiatrycznym. Tymczasem w obu opiniach wskazano (odpowiednio k.113 oraz k. 119) na występujące u podejrzanego objawy uzależnienia od alkoholu. W opinii psychiatrycznej wskazano na „pośredni” związek oraz „wpływ na ocenę prawdopodobieństwa na przyszłość (alkohol jako prawdopodobny czynnik etiologiczny zaburzeń)” popełniania czynów zabronionych, podkreślając, że „badany nie podejmował skutecznego badania odwykowego, pozostaje bezkrytyczny co do nadużywania alkoholu oraz wtórnych szkód”. Zgłoszone przez obrońcę wnioski dowodowe dotyczyły zatem kwestii istotnych dla oceny sporządzonych na potrzeby postępowania opinii biegłych, co najmniej w zakresie oceny potrzeby ich uzupełnienia czy weryfikacji, oraz wskazania jaki wpływ te ew. zmienione ustalenia co do uzależnienia alkoholowego mogą mieć na ostateczne wnioski obu opinii. Skoro więc zgłoszone w zażaleniu obrońcy wnioski dowodowe odnosiły się do okoliczności istotnych, branych pod uwagę w ocenach obu opinii biegłych, a pozostały bez rozpoznania, to niewątpliwie uchybienie to mogło mieć wpływ na treść rozstrzygnięcia.

Biorąc powyższe pod uwagę należało uznać, że w tej sprawie doszło do rażącego naruszenia prawa procesowego, wskazującego na wadliwość postępowania odwoławczego i kontroli wniesionego zażalenia, które przesądziły o konieczności uchylenia postanowienia Sądu Okręgowego w Opolu i przekazania sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym. Ponownie rozpoznając wniesione w sprawie zażalenie Sąd Okręgowy rozważył podniesione tam zarzuty w zgodzie z wymogami wynikającymi z art. 433 § 2 k.p.k. oraz zrealizuje spoczywający na nim obowiązek rozpoznania wniosków dowodowych, kierując się zawartymi powyżej wskazaniem.

Z tych powodów Sąd Najwyższy orzekł jak na wstępie.

[SOP]

[ms]

